

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Բարոյական արժեքներ

Առարկան՝ Ռուսաց լեզու

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Տաթևիկ Վարդանյան

Ուսումնական հաստատություն՝ «ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Լճափ գյուղի
միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

Երևան 2023

Բովանդակություն

Ներածություն	3
Առարկայի շրջանակում բարոյական արժեքների ձևավորումը ...	5
Բարոյական արժեքների ձևավորման կիրառական մեթոդները	8
Եզրակացություն	17
Օգտագործված գրականության ցանկ	18

Ներածություն

Ես ասացի ծառին.

-Ցույց տուր ինձ Աստծուն... և նա

Ծաղկեց:

Հասարակության մեջ յուրաքանչյուր մեխանիզմ պետք է իրականացնի այդ մեխանիզմի էությանը ներդաշնակ գործառույթ: Վերը ասվածից ուղղակիորեն արտահայտվեց էություն-երևույթ հայեցակարգը: Ցանկացած առարկա նախ պետք է գոյություն ունենա, հետո նրան անուն տրվի, իսկ առարկայի անվանումը կախված է նրա գործառույթներից: Առարկայի էությանը ներդաշնակ գործառույթները լավագույն կերպով բացահայտում են տվյալ առարկայի հատկանիշները և պոտենցիալը ամբողջությամբ: Փիլիսոփայական մոտեցում կիրառելով, կարելի է ասել, որ մարդը և հասարակությունը պետք է ներդաշնակ ապրեն բնության մեջ: Այդ դեպքում մարդը ձեռք կբերի ավելի մեծ գիտելիք, գիտակցություն և ի վերջո իմաստություն:

Հետազոտության արդիականությունը: Համաշխարհայնացման, հասարակական-քաղաքական և տնտեսական կյանքում ժողովրդավարական վերափոխումների գործընթացները պայմանավորում են լայնածավալ փոխակերպումներ ժամանակակից կրթական տարածքում: Կրթությունը կոչված է ապահովելու մանկավարժական գործընթացի ոչ միայն դաստիարակչական և զարգացնող գործառույթի իրականացումը, այլև սոցիալ-մշակութային: Կրթության արդիականացման հայեցակարգը նոր պահանջներ է առաջադրում կրթական համակարգին, որոնք ենթադրում են ժամանակակից կրթված, բարոյական, նախաձեռնող մարդկանց զարգացող հասարակության անհրաժեշտությունը, ովքեր կարող են ինքնուրույն որոշումներ կայացնել ընտրովի իրավիճակում, ունակ համագործակցության, որը բնութագրվում է շարժունակությամբ: , դինամիզմ, պետության ճակատագրի համար խորը պատասխանատվության զգացումով: Մեր երկիրը կուտակել է արժեքների հսկայական ներուժ, որոնք ամրագրված են բազմաթիվ ժողովուրդների ու ազգերի ավանդույթներում,

սովորություններում, կենցաղում: Միննույն ժամանակ, վերափոխումները հասարակության կյանքի քաղաքական, տնտեսական և սոցիալական ոլորտներում կանխորոշում են հասարակության համար նոր արժեքների ձևավորումն ու գործունեությունը, որոնք հաստատվում են պետության կողմից:

Հետազոտության նպատակն է ձևավորել դպրոցականների բարոյական արժեքային համակարգը առարկայի դասավանդման գործընթացում.

Հետազոտության օբյեկտը` բարոյական արժեքներն են , **առարկան`** մշակույթը, լեզուն, գիտությունը եւ այլ բարոյական արժեքները:

Հետազոտության խնդիրը` ուսումնասիրել արժեքների հայեցակարգը և բնույթը, քննարկել աշակերտների համար արժեհամակարգի ձևավորումը:

Աշխատանքի կառուցվածքը:Աշխատանքը ներառում է տիտղոսաթերթ ներածություն, եզրակացություն, օգտագործված գրականության ցանկ:Աշխատանքը բաղկացած է 17 էջից:

Առարկայի շրջանակում բարոյական արժեքների ձևավորումը

Այսօր ողջ աշխարհում ձևավորվել է իրավիճակ, որը բնութագրվում է սոցիալական կյանքի բոլոր ոլորտներում արմատական փոփոխություններով: Գիտատեխնիկական հեղափոխությունը կարող է հանգեցնել սոցիալական լուրջ հետևանքների, եթե չուղեկցվի համապատասխան բարոյական զարգացմամբ. հասարակության մեջ ակներև են դառնում բարոյական ավանդական նորմերի անկումը, մարդկանց սպառողական հոգեբանությունը, կողմնորոշումը դեպի կեղծ մշակութային արժեքները, որը արդյունք է զանգվածային անկախ լրատվամիջոցների ակտիվ գործունեության: Ձևավորված սոցիալ-մշակութային պայմաններում դպրոցն է ի գորու ապահովելու աճող սերնդի բարոյական դաստիարակությունը՝ ձևավորելով մարդասիրության, հայրենասիրության, արժանապատվության բարձր հատկանիշներ: Նախ խոսենք բարոյական դաստիարակության մասին: Այն հասարակական գիտակցության ձև է, դաստիարակության ընդհանուր համակարգի ամենակարևոր բաղադրամասերից մեկը, հասարակական գիտակցության այն ոլորտներից, որը կյանքի բոլոր բնագավառներում մարդկանց վարքը կարգավորելու գործառնություն է կատարում: Բարոյական դաստիարակության տեսական հիմքերը բխում են բարոյագիտությունից, որն ուսումնասիրում և մշակում է բարոյական վարքագծի չափանիշներ՝ համամարդկային արժեքների և հասարակության կողմից ներկայացվող էթիկական պահանջների համադրման եղանակով: Բարոյականությունը բարոյական վարքի, նորմերի և կանոնների գիտակցման աստիճան է, ներքին սուբյեկտիվ դիրքորոշումը աշխարհի հանդեպ: Բարոյականության հիմնական չափանիշը բարոյական վարքագիծն է. այն դրսևորվում է հասարակական հարաբերություններում և բնութագրվում է հետևյալ համամարդկային արժեքներով

•Բարությանը՝ մարդասիրական վարքագծով, բարյացակամ վերաբերմունքով արտաքին աշխարհի նկատմամբ:

- Արդարամտությամբ. այս վարքագծին բնորոշ է սեփական և դիմացինի գործողությունների ճշմարիտ և օբյեկտիվ գնահատումը:

- Գեղեցկությամբ՝ գեղեցիկի սկզբունքներին համապատասխանող վարքագծով, գեղեցիկը սոփոց տարանջատելու կարողությամբ:

- Հանդուրժողականությամբ՝ ներողամիտ վարքագծով, սխալվելու հնարավորության ընդունմամբ: Բարոյական դաստիարակության արդյունավետությունը պայմանավորված է հասարակության բոլոր սոցիալական օղակների դաստիարակչական ներուժով, դաստիարակող մեծահասակների մանկավարժական վարպետությամբ:

Բարոյական դաստիարակության նպատակը անձի բարոյական զարգացումն ու ձևավորումն է: Մարդու բարոյական զարգացումը շարունակվում է նրա ամբողջ կյանքում: Բարոյական զարգացմանը նպաստում են անձի շփումները, հաղորդակցումները, որոնք անառարկելիորեն ներգործում են նրա գործողությունների, արարքների վրա, ձևավորում նրա անձը: Բարոյական դաստիարակության գերագույն նպատակը ոչ միայն անձի բարոյական զարգացումն ու ձևավորումն է, այլև նրա կարևոր գործառնությունն է, հասարակությանը այնպիսի մարդու հավելումը, որը մշտապես կկատարի բարոյական գործողություններ ու արարքներ՝ հօգուտ հասարակության և հօգուտ մարդու: Բարոյական արժեքներով դաստիարակված մարդը առաքինի է, բարեկիրթ: Այդպիսի մարդու նիստուկացը, գործողություններն ու արարքները, մարդկանց հետ հարաբերությունները, ամեն ինչի նկատմամբ վերաբերմունքը յուրահատուկ են և օրինակելի: Բարոյական զարգացումից զուրկ մարդը հասարակության համար անտանելի բեռ է]: Մեր՝ ուսուցիչներիս խնդիրն է դրական արարքների կատարումը դարձնել դպրոցականի համար մշտական սովորույթ, նրա բնավորության կայուն գիծը, որպեսզի նա միշտ կատարի դրական արարքներ և դրա հիման վրա ձևավորի վարքի դրական մշակույթ: Հեզելը գրում էր. «Երբ մարդը կատարում է այս կամ այն բարոյական արարքը, դրանով դեռևս առաքինի չէ: Նա առաքինի է այն դեպքում, երբ վարքագծի այդ եղանակը դառնում է նրա բնավորության

մշտական գիծը: Բարոյական դաստիարակության խնդիրները բազմազան են ու բազմաբնույթ: Դրանք կարելի է բաժանել երկու խմբի: Առաջին խմբի մեջ է դասվում անձի գիտակցության, զգացմունքների ու վարքի ձևավորումը: Երկրորդ խմբի մեջ են մտնում բարոյական բարձր որակները՝ հումանիզմը, կոլեկտիվիզմը, հայրենասիրությունը, գիտակցական կարգապահությունը, քաղաքացիական դաստիարակությունը և այլն: Հնուտ ուսուցիչը պետք է բարոյական դաստիարակության ուղիներ որոնի, աշակերտների մեջ ձևավորի բարոյական հասկացությունները ճիշտ ըմբռնելու կարողություններ: Նա իր օրինակով պետք է բարություն ու համեստություն սերմանի: Շատ կարևոր են բարոյական թեմաներով զրույցները: Նախօրոք լավ մշակված հարցերի միջոցով կարելի է քննարկել որևէ անձի վարքագիծը, բնավորության գծերը, արարքները, վերլուծել որևէ կինոնկար, կարդացած վեպի հերոսների հոգեբանական առանձնահատկությունները և այլն: Բարոյական թեմայով բանավեճի նյութ կարող են լինել շրջապատի կյանքի առօրյան, հասարակության զարգացմանը խոչընդոտող պատճառները, սոցիալական անարդարությունները, մեծ իրադարձությունների պատճառների բացահայտումը և այլն: Մանկավարժը պետք է իմանա, թե կրտսեր, դեռահասության տարիքներում բարոյական ի՞նչ որակներ սերմանի: Նա պետք է կարողանա գտնել բարոյական զարգացման առանցքը, հիմքը: Դրանում է երևում ուսուցչի մանկավարժական վարպետությունը:

Բարոյական արժեքների ձևավորման կիրառական մեթոդները

Ցանկացած բան կարող է արժեք դառնալ, եթե հասարակական հարաբերությունների գործընթացում մարդիկ դրան հատուկ նշանակություն են տալիս: Եվ հակառակը, արժեքը կարող է պարզապես մի բան լինել, եթե պարզվի, որ սոցիալական հարաբերությունների ընթացքում անհատները դրան մեծ նշանակություն չեն տալիս: Արժեքները վարքագծի կանոններն են, որոնցով խումբը փորձում է աջակցել և կարգավորել այն գործողությունները, որոնք կապում են վեր է նշված խմբի անդամներին:

Քանի դեռ մարդիկ մշտապես առաջնորդվում են խմբում սահմանված նորմերով և կանոններով, աջակցում նրանց՝ դրանց համաձայն գործելու պատրաստակամությամբ և մյուսների կողմից համապատասխան գործողությունների ըմբռնման հայտարարություններով, մինչ այդ կանոնները մնում են արժեքներ: նրանց համար:

Արժեքները ձևավորվում են անհատական մակարդակում, ուստի դրանք չեն կարող լինել վերացնել հրամանագրով կամ կանոնակարգով: Անհնար է, օրինակ, դիմել անհատների «բանական ձայնին», գտնել համոզիչ փաստարկներ այն բանի օգտին, որ իրենց շահի համար ավելի լավ կլինեք գործել այնպես, ինչպես պահանջում են սոցիալական առաջնորդները, և մարդիկ կսկսեն գործել. գործել այս ռացիոնալ հիմնավորված պահանջներին համապատասխան:

Յուրաքանչյուր հասարակություն ունի յուրահատուկ արժեհամակարգ: Արժեքների ամբողջությունը, որը անհատը սովորում է սոցիալականացման գործընթացում, նրան տրվում է հասարակության կողմից:

Ուսումնասիրության մեջ դրված խնդրի լուծումը պահանջում էր զարգացում դասարանում կրտսեր դպրոցականների մեջ արժեքների ձևավորման մոդելներ. Մոդելը մտավոր կամ գործնականում ստեղծված կառույց է, որը վերարտադրում է իրականության որոշակի մասը պարզեցված (իդեալականացված, սխեմատիկ) ձևով: Մոդելավորման մեթոդը թույլ է տալիս ուսումնասիրել իրական համակարգի բնութագրերը, հարաբերությունները և հատկությունները: Ժամանակակից կենցաղային

կրթության ամենակարևոր նպատակը և հասարակության և պետության առաջնահերթ խնդիրներից մեկը կրթության, սոցիալական և մանկավարժական աջակցությունն է լիարժեք քաղաքացու ձևավորման համար: Պայմանների խնդիրը «մանկավարժական» երանգավորում է ստանում Վ.Ի. Անդրեևա, Ա.Յա. Նաինա, Ն.Մ. Յակովլևա, Ն.Վ. Իպոլիտովա, Մ.Վ. Ջվերևա, Բ.Վ. Կուպրիյանովա, Ս.Ա. Դինինան և ուրիշներ, որոնք արտացոլված են «մանկավարժական պայմաններ» տերմինի բազմաթիվ մեկնաբանություններում: «Մանկավարժական վիճակ» տերմինը սահմանվում է որպես որոշակի միջավայր կամ հանգամանք, որը դրական կամ բացասաբար է ազդում մանկավարժական երևույթների, գործընթացների, համակարգերի, անհատականության գծերի ձևավորման և զարգացման վրա: Մանկավարժական պայմաններ են համարվում. 2) մանկավարժական համակարգի բաղադրիչ, որն արտացոլում է ներքին և արտաքին տարրերի ամբողջությունը, որոնք ապահովում են դրա արդյունավետ գործունեությունը և հետագա զարգացումը. մանկավարժական համակարգի բաղադրիչներից մեկին բնորոշ բովանդակություն, որոնք են ուսուցչի և աշակերտների փոխհարաբերությունների բովանդակությունը, կազմակերպչական ձևերը, ուսումնական միջոցները և բնույթը: 3) համակարգված աշխատանք՝ պարզաբանելու օրինաչափությունները՝ որպես կրթական գործընթացի կայուն օղակներ:

Մանկավարժական պայմանների տեսական վերլուծությունը ցույց տվեց տարբեր մոտեցումներ և կարծիքներ «մանկավարժական պայմաններ» հասկացության սահմանման հարցում:

Գիտնականները մանկավարժական պայմանները համարում են՝ կրթության բովանդակության օբյեկտիվ հնարավորությունների մի շարք, որոնք ապահովում են մանկավարժական առաջադրանքի հաջող լուծումը. այն հանգամանքները, որոնցում ակադեմիական առարկաները, դրանց դասավանդման, վերապատրաստման և կրթության մեթոդները ներկայացված են լավագույն փոխհարաբերություններով, ինչը հնարավորություն է տալիս մի կողմից արդյունավետ ուսուցանել, մյուս կողմից՝ հաջող սովորել:

«Ուսումնական միջավայրի ձևերի, մեթոդների և միջոցների մի շարք, որոնք նպաստում են ուսուցման արդյունավետությանը». «հանգամանքներ, որոնք որոշում են մանկավարժական գործընթացի զարգացման որոշակի ուղղություն». Բացահայտելով մանկավարժական պայմանների էությունը, տեսակներն ու գործառույթները՝ Ն.Դուխանինան առաջարկում է դրանց հետևյալ դասակարգումը՝ - կազմակերպչական (օպտիմալ խմբակային զբաղվածություն և ուսուցչի մասնագիտական պատրաստվածություն; ուսումնական գործընթացում ուսուցչի և աշակերտների ստեղծագործական համագործակցության կազմակերպում առարկա-զարգացում հարաբերությունների հիման վրա; ուսումնական գործընթացի կազմակերպում՝ կիրառելով դասավանդման մեթոդների ակտիվ ձևեր՝ համաձայն ս.թ. առարկայական վերապատրաստման առարկաների առանձնահատկությունները)-մեթոդական (ուսուցման մեթոդները և ձևերը)- մեթոդական և գործիքային (նորարարական մեթոդները, մոդուլային վերապատրաստման համակարգը)-իմաստալից (վերապատրաստման բովանդակության համապատասխանություն և համապատասխան ընտրություն, աշխատանքային ծրագրերի մշակում, առարկայական վերապատրաստման ակադեմիական առարկաների մեթոդական և դիդակտիկ աջակցություն)- բովանդակային նպատակային (ուսումնական գործընթացի կառուցում՝ հիմնված համակարգի վերլուծության, աշակերտների սուբյեկտիվ փորձի ակտուալացման և դրա ներգրավվածություն ուսուցման բովանդակության մեջ, համապատասխանություն աշակերտակենտրոն ուսուցման պահանջներին և հիմնական դրույթներին. - նյութատեխնիկական (նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառում՝ սանիտարահիգիենիկ պահանջներին համապատասխան); - մոտիվացիոն (իրենց մասնագիտական կարողությունների զարգացման մակարդակի համակարգված ախտորոշում, դրանց ձեռքբերումների ներկայացում); : Այսպիսով, մանկավարժական պայմանները սահմանում ենք որպես ուսումնական գործընթացի կազմակերպման առանձնահատկություններ, որոնք որոշում են դաստիարակության, կրթության և անձի զարգացման արդյունքները, օբյեկտիվորեն ապահովում դրանց հասնելու հնարավորությունը: Մանկավարժական կարևորագույն պայմանը դասերի

բովանդակության տարրերի նպատակային ընտրությունն ու կառուցումն է,ուղղված է դպրոցականների արժեքների ձևավորմանը:

Երեխաների ծանոթացում մարդկանց արձագանքին ուրիշների ուշադրությանը, խնամքին(դպրոցականներին կարող է խնդրել դիտել, թե ինչպես են միմյանց մտերիմները վերաբերվում, ինչն է մարդուն ուրախացնում, ինչն է վրդովեցնում, ինչ վիրավորանքներ կարող է մի մարդ հասցնել մյուսին և այլն): Վիզուալիզացիայի տեխնիկա. երեխաները փակ աչքերով պատկերացնում են, որ իրենց չափերը փոքրացել են և սողում են քարի վրա: Փոքրիկ անպաշտպան երեխան զգալով՝ փորձում է կիսվել իր տպավորություններով, ինչը օգնում է հասկանալ, որ բոլոր կենդանի արարածները.կարիք ունեն պաշտպանության, համակրանքի, ջերմության, օգնության: Դրամատիզացիա. Յուրաքանչյուր երեխա ունի «թատերական բնագո է, որն օգնում է ավելի սուր արձագանքել ուրիշների վարքագծին և հնարավորություն է տալիս ուղղակիորեն արտահայտել վերաբերմունքը գործողությունների միջոցով:

Խաղի գործունեությունը որոշակի բարոյական իրավիճակում ինքնադրստորվելու հնարավորություն է ստեղծում: Խաղի նյութը և դերերը օգնում են ուսանողներին զգալ զգացմունքները, որոնք կապված են կարեկցանքի գիտակցման հետ: Դասերը կարող են սահմանել արժեքների զարգացման և ուսանողների կրթման ընդհանուր խնդիրները՝ ազգային կրթական իդեալին ավելի լիարժեք հասնելու համար՝ հաշվի առնելով ազգային և տարածաշրջանային պայմանները և ուսումնական գործընթացի առանձնահատկությունները: Ուսումնական գործընթացում համոզելը և այլն:

Դասը ձեռք է բերվում տարբեր տեխնիկայի և մեթոդների կիրառմամբ՝ ազգային-հիմնական ավանդույթներին առնչվող նյութի ընթերցում և վերլուծում, էթիկական զրույցներ, պարզաբանում, վեճերի առաջարկություն:Ուսումնասիրելով Տիեզերքի թեման՝ կարող եք երեխաներին համոզել, թե որքան փխրուն է մեր մոլորակը, որքան անպաշտպան կարող ենք լինել հսկայական «անվերջ» գալակտիկայում: Դասերը հաճախ օգտագործում են պատմություն էթիկական թեմայով: Էթիկական զրույցներում ստեղծվում են իրավիճակներ, երբ երեխաները պետք է ինքնուրույն ընտրություն

կատարեն իրենց արարքի, իրենց վարքագծի գծի վրա: Օրինակ, «Վայրի և ընտանի կենդանիներ» թեման ուսումնասիրելիս կարող եք օգտագործել իրավիճակը բարոյական ընտրություն «Ճտերի և երեխաների» հարցում. Նախ, դասում կարդացեք Ն.Ի.Սլադկովի «Ժալեյկինը և փոքրիկ թռչունը» պատմությունը: Այնուհետև վարեք զրույց, որը կբերի երեխաներին հասկանալու արգելքը. մի վերցրեք ճտերին, մի վերցրեք վայրի կենդանիների ձագերին: Զրույցի ընթացքում տղաները գալիս են այն եզրակացության, որ պետք է խղճալ բնական բնակիչներին, բայց հմտորեն ափսոսալ՝ նրանց չվնասելու համար: Էթիկական զրույցի նպատակն է խորացնել բարոյական հասկացությունները, ընդհանրացնել և համախմբել գիտելիքները, ձևավորել բարոյական հայացքների և համոզմունքների համակարգ: Էթիկական զրույցը գիտելիքների համակարգված և հետևողական քննարկման մեթոդ է: Էթիկական զրույցը դպրոցի պրակտիկայում դիտվում է որպես ուսանողների բարոյական դաստիարակության կազմակերպման հատուկ ձև: Էթիկական զրույցի նպատակը ուսանողներին էթիկական նորմերի, վարքագծի մշակույթի կանոնների իմացությամբ զինելն է. բարոյական վարքագծի հմտությունների և կարողությունների ձևավորում, բարոյական չափանիշների պահպանում. սեփական և ուրիշների նկատմամբ հարգանք զարգացնել; բարոյական չափանիշները պահպանելու և մարդկային հարաբերություններում բարոյական չափանիշները խթանելու անհրաժեշտության ձևավորում: Զրույց վարելու մեթոդողովման, էթիկական զրույցը, նախատեսում է հաշվի առնել ուսանողների անհատական և տարիքային առանձնահատկությունները, նրանց դաստիարակության մակարդակը, ուսանողների և դպրոցի թիմի անձնական կարիքները: Որպեսզի խոսակցությունը չվերածվի մենախոսության կամ չվերածվի անշահախնդիր շատախոսության, պետք է պահպանել հետևյալ պահանջները.Քննարկելիս անհրաժեշտ է՝ օգտագործել բարոյական և էթիկական իրավիճակներ, համապատասխան բովանդակություն. պահպանել զրույցի մեջ ներդրված գիտական վավերականության սկզբունքները, բարոյական հասկացությունների մատչելիությունը. «Ուսուցիչ-աշակերտ» համակարգում հարաբերությունների մարդասիրացում և ժողովրդավարացում. ընտրեք այնպիսի հարցեր քննարկման համար, որոնք

կառաջացնեն երեխաներին անկեղծ զրույց վարել. ուսանողների նկատմամբ անհատականության վրա հիմնված մոտեցում ցուցաբերել (հաշվի առնելով ուսանողի անձնային որակները, անհատական և տարիքային առանձնահատկությունները, դրա հիման վրա զրույցի բովանդակությունը անձնապես նշանակալից դարձնել յուրաքանչյուր աշակերտի համար), իրականացնել երկխոսական և սիմուլյացիոն խաղ. մոտեցում; նյութը կապել դասարանի իրական կյանքի, երեխաների կյանքի խնդիրների հետ. Տեղանքը նույնպես կարևոր դեր է խաղում էթիկական պատմության ընկալման մեջ: Շրջակա միջավայրի հուզական ազդեցությունը պետք է համապատասխանի պատմության մտադրությանը և բովանդակությանը: Կրտսեր աշակերտներին կարելի է տանել էքսկուրսիաների, որտեղ երեխաները ծանոթանում են միջավայրին, իսկ պատմությունը կուղեկցվի կոնկրետ օրինակներով: Ավելի երիտասարդ ուսանողների համար կարող էք կիրառել տարրական տեխնիկա՝ «Դուք պետք է դա անեք», «Բոլորն էլ դա անում են» արտահայտությունների տեսքով: Բացատրությունը պետք է օգտագործվի միայն այնտեղ և միայն այն դեպքում, երբ դա իսկապես անհրաժեշտ է, երբ դա իսկապես անհրաժեշտ է, ինչ-որ բան բացատրելու, բարոյական դիրքորոշումների մասին տեղեկացնելու համար, երբ անհրաժեշտ է ազդել ուսանողի գիտակցության և զգացմունքների վրա: Կրկին, օգտագործելով այս մեթոդը դասարանում, դուք կարող էք երեխաներին սովորեցնել մեր բակերում ապրող անօթևան կենդանիների մասին և քննարկել դրական գործողություններ, որոնք մենք կարող ենք անել կենդանիների նկատմամբ: «Բոլորն էլ դա անում են, բոլորը փորձում են կերակրել անօթևան կենդանիներին, որպեսզի կենդանիներն ավելի երկար ապրեն և զգան մեր հոգատարությունը իրենց հանդեպ»: Համոզումը որպես դաստիարակության մեթոդ ապահովում է բոլոր մեթոդների արդյունավետությունը, ընկած է ընտանի կենդանու մասնագիտական կողմնորոշման հիմքում և, համապատասխանաբար, որոշում է նրա գործունեությունն ու վարքը: Հավատքը ընտանի կենդանու համար անձնական նշանակություն ունեցող (այսինքն՝ կյանքում փորձարկված) գիտելիք է և ձևավորում է նրա աշխարհայացքը: Կ.Դ.Ուշինսկին կարծում էր, որ կրթության հիմքը համոզումն է, և համոզելու վրա կարող է ազդել միայն համոզումը: Համոզումն ուղղված է ընտանի

կենդանու տրամաբանությանը և մտքին: Ուստի դաստիարակը պետք է առաջնորդվի ֆորմալ տրամաբանության սկզբունքներով, որոնք ներառում են նկատառումների որոշակիությունը, որը ձեռք է բերվում հստակ և կոնկրետ խոսքի միջոցով. հիմնավորման հետևողականություն և հետևողականություն; հայտարարությունների վավերականությունը: Համոզելու արդյունավետության հիմնական պայմանները. - դաստիարակի անձնական համոզմունք; - նրա մասնագիտական խորը կոմպետենտությունը. - աշակերտների անհատական հոգեկան բնութագրերի և թիմի հոգեբանության տարրերի իմացություն և հմուտ օգտագործում. - դիմել ոչ միայն աշակերտի գիտակցությանը, այլև նրա ենթագիտակցական, հուզական-զգայական և կամային ոլորտներին. - աշակերտների հետ շփվելու, լսելու, համակրելու կարողություն. - նյութի ներկայացման հետևողականություն, հստակություն և ճշմարտացիություն. - բացություն, հուզականություն և լավատեսություն; - տարբեր հայտարարություններ ապացուցելու, հերքելու և բացատրելու կարողություն՝ հմտորեն օգտագործելով փաստերն ու օրինակները: Օրինակ՝ ուսումնական գործընթացի մեթոդներից է: Օրինակը տալիս է կոնկրետ դերային մոդելներ և այդպիսով ակտիվորեն ձևավորում է գիտակցություններ, զգացմունքներ, համոզմունքներ, ակտիվացնում է գործունեությունը: Օրինակի մասին խոսելիս նկատի ունենք առաջին հերթին կենդանի կոնկրետ մարդկանց օրինակը՝ ծնողներ, դաստիարակներ, ընկերներ: Կամ գրքերի, ֆիլմերի, պատմական դեմքերի հերոսների օրինակներ:

Դասին կարող էք բերել հսկայական թվով օրինակներ՝ կապված բարոյականության, համերաշխության, գեղագիտության հետ: Օրինակ՝ սերմանել երեխաների սերը բնության, բուսականության նկատմամբ, կարող էք օրինակներ բերել ցանկացած կոնկրետ վայրերից՝ ընդգծելով. «Տեսեք, բակը զարդարված է ծաղկանոցներով, մուտքերի մոտ կան յասամանի գեղեցիկ թփեր, ոչ ոք աղբ չի նետում, միկրոշրջանը լցված է մաքուր օդով դուք ուրախ եք փողոց դուրս գալ և այլն»: Երեխաների ամեն օր տեսածի հետ կապված կոնկրետ օրինակներ, համեմատությունները դեր կխաղան երեխաների գեղագիտական և բարոյական որակների զարգացման գործում: Երեխաները իսկապես կցանկանան իրենց բակը բարեկարգել, չվիճել, խնամել ծաղիկները, գուցե նույնիսկ

մրցակցային բնույթն իր դերը կատարի, բայց մենք ավելի լավն ենք, և մենք ավելի գեղեցիկ: Օրինակի հոգեբանական հիմքը իմիտացիան է: Իմիտացիան անհատի գործունեությունն է: Որպես կանոն, տարրական դասարանների աշակերտները նմանակում են նրանց, ովքեր ամենաուժեղ տպավորությունն են թողնում իրենց վրա: Այսպիսով, հաշվի առնելով անձի ընկալման այս օրինաչափությունները, պետք է ձգտել ապահովել, որ լավ սկզբունքների կրողները լինեն հաճելի և գրավիչ, իսկ արատների կրողները թշնամանք առաջացնեն:

Հարկ է նշել, որ կրթության մեթոդները գործում են բարդ և հակասական միասնությամբ: Որոշիչ է լինելու նրանց ներդաշնակ կազմակերպված համակարգը: Միանգամայն հնարավոր է, որ ուսումնական գործընթացի որոշակի փուլում այս կամ այն մեթոդը կարող է կիրառվել քիչ թե շատ մեկուսացված ձևով: Կարծում եմ, որ առարկայի դասերը պետք է հիմնված լինեն բոլոր մեթոդների կիրառման վրա, քանի որ դրանք համակցված կբերեն լավագույն արդյունքը: «Արժեքներ» և «արժեքային կողմնորոշումներ» հասկացությունները բազմաչափ են: Մարդկային կյանքի տարբեր պահերին առաջին պլան են մղվում տարբեր արժեքներ: Հասարակության հիմնական արժեքները ձևավորվում են դրա հիման վրայան նպատակներից ու խնդիրներից, որոնք նրան առերեսվում են պատմական որոշակի ժամանակաշրջանում և արտացոլում են հիմնարար սոցիալական կարիքները: Յուրաքանչյուր հասարակություն ունի յուրահատուկ արժեհամակարգ: Արժեքների ամբողջությունը, որը անհատը սովորում է սոցիալականացման գործընթացում, նրան տրվում է հասարակության կողմից: Տարրական կրթության շրջանակներում ակադեմիական առարկան արժեքների ձևավորման ամենամեծ հնարավորություններն ունի: Դասերը կոչված են ձևավորելու առաջին հերթին քաղաքացիական ինքնության և էկոլոգիական մշակույթի հիմքերը, դրանք նաև նպաստում են ազգային հիմնական արժեքներին ծանոթանալուն, արժեքային կողմնորոշումների ձևավորմանն ու զարգացմանը, զգալի անձնական որակներին:

Եզրակացություն

Այս հետազոտական աշխատանքում ուրվագծված հիմնական խնդիրները ամբողջությամբ իրականացվել են: Մենք տեսական և մեթոդական վերլուծություն ենք անցկացրել երիտասարդ դպրոցականների շրջանում հասարակության արժեքների ձևավորման խնդրի վերաբերյալ:

Անհատականության հոգևոր ոլորտը փորձառություններն են, մտքերը, կարիքները, արժեքը կողմնորոշումները, իդեալները: Դրանց բովանդակությունից է կախված՝ մարդու հոգում, աշխարհի հանդեպ նրա վերաբերմունքում բարի, թե չար սկիզբ կգերակայի: Հոգևոր արժեքները և արժեքային կողմնորոշումները կազմում են անհատի մոտիվացիոն ոլորտի առանցքը: Նրանք որոշիչ դեր են խաղում անձի և սոցիալական խմբի վարքագծի կարգավորման գործում: Արժեքային կողմնորոշումը առարկայի բարդ հոգեբանական և սոցիալական երևույթ է: Այն միահյուսում է տեղեկատվական, հուզական և կամային բաղադրիչները, որոնք կարգավորում են անհատի գործողությունները, արարքները և վարքագիծը: Վերահսկվող կրթական գործընթացում արժեքային կողմնորոշումները գործում են որպես մանկավարժի և հենց իրենց աշակերտների գործունեության օբյեկտ: Սրանից հետևում է, որ ուսուցչի աքսիոսֆերայի զարգացումը, ուսանողների կողմից հոգևոր և բարոյական արժեքների ամբողջական և օրգանական զարգացումը բարոյական դաստիարակության գործընթացի օպտիմալացման պայմաններն են՝ որպես անհատի հոգևոր զարգացման հիմք: Քանի որ կրթությունը հիմնարար հիմքն է և աղբյուրներից մեկը աշակերտների շրջանում իրական պատկերացումներ ստեղծել կյանքի տարբեր ոլորտներում մարդու իրական և երևակայական արժեքների մասին, այնուհետև կրթության արժեքային շրջանակի մշակում, մանկավարժական տեխնոլոգիաների, սկզբունքների, մեթոդների և տեխնիկայի կիրառում հոգևոր և բարոյական արժեքի ձևավորման համար: անձի կողմնորոշումները անհրաժեշտ և նշանակալի քայլ են կրթական համակարգի կատարելագործման, դրա զարգացման ռազմավարության մշակման ուղղությամբ:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Ամիրջանյան Յու. Ա., Սահակյան Ա.Ա. Մանկավարժություն, Երևան, 2005թ., 455 էջ:
2. Абдульханова - Славская, А. Диалектика человеческой жизни [Текст] / А. Абдульханова – Славская. - М. : Мысль, 1999. – 224 с.
3. Адамова, А. Г. Сущность духовно-нравственного воспитания учащихся в контексте системного подхода [Текст] // ВЕСТНИК. – 2008. – № 7. – С. 26.
4. Алексеева, В. Г. Молодой рабочий: Формирование ценностных ориентаций [Текст] / В. Г. Алексеева. – М. : Мысль, 1983. – 222 с.
5. Алексеева, В.Г. Ценностные ориентации как фактор жизнедеятельности и развития личности [Текст] // Психологический журнал. –1984. – № 5. – С. 63-70.
6. Скакун В.А. Организация и методика профессионального обучения. Учебное пособие. М.: ИНФРА-М, 2007б с. 154